

УДК 811.111'42

Г. Т. Крижанівська

**СТРУКТУРА, СЕМАНТИКА І ПРАГМАТИКА ТЕКСТІВ ЖАНРУ
«ІНТЕРВ'Ю-МОНОЛОГ»
(на матеріалі сучасних англомовних жіночих журналів)**

У статті аналізується структурна модель інтерв'ю-монологів та її роль у реалізації їхньої комунікативно-прагматичної спрямованості. Досліджуються структурно-семантичні та прагматичні особливості текстових блоків текстів цього жанру.

Ключові слова: інтерв'ю-монолог, жанр, текст, структура, текстовий блок, комунікативно-прагматична мета.

Комунікативно-прагматичний вектор сучасної наукової лінгвістичної парадигми зосереджує основний дослідницький інтерес на різнобічному висвітленні особливостей використання мови в різних комунікативних ситуаціях. Важливою постає

проблема аналізу різноманітних жанрів [2; 9; 10; 13] як найефективніших механізмів інтерпретації у розгляді ситуацій використання мови. Особливої уваги заслуговують розвідки у сфері засобів масової інформації, оскільки останні є потужними інструментами впливу на громадську думку, вироблення та прийняття рішень. Цікавим у цьому аспекті видається дослідження сучасних жіночих журналів, які, зважаючи на їхній наклад та популярність, є вагомими засобами формування уподобань, світогляду, цінностей та естетичних смаків сучасної жінки (див., наприклад, [1; 3; 11; 14]). Метою статті є дослідити особливості структури, семантики та прагматики текстів такого поширеного на сторінках сучасних англомовних жіночих журналів жанру, як «інтерв'ю-монолог» (далі – ІМ).

В основі інтерв'ю-монологу лежить одне запитання журналіста до жінки, яка представлена як така, що існує реально, на потенційно цікаву для жіночої аудиторії тему. Відповідь жінки подано у формі розповіді, яка ґрунтується на основі її власного досвіду. Теми ІМ характеризуються злободенністю й приватністю, що зумовлює популярність жанру – можливість зазирнути у приватний світ інших завжди приваблює та інтригує. Комунікативна мета ІМ полягає у тому, щоб запропонувати, на прикладі досвіду жінки, з'ясування важливої життєвої проблеми та сформувати належне ставлення до зображеної ситуації. Популярність цього жанру уможливило його функціонування як потенційного засобу пропагування та формування образу сучасної жінки на сторінках жіночих часописів. Зупинимося на структурно-семантичних та прагматичних особливостях його текстів.

ІМ як продукт мовленнєвої діяльності має свою типову структурну модель, яка забезпечує реалізацію його комунікативно-функціональної спрямованості. Вона містить заголовок, вріз та основний текст, а її смислова структура відтворює структурну організацію усної розповіді, запропоновану В. Лавовим [12], тобто містить такі повторювані епізоди, як «резюме», «інтродукція», «ускладнення», «розв'язка», «оцінка» та «кода». Назви цих повторюваних епізодів використовуватимемо на позначення структурних елементів – текстових блоків (у термінах А. Мецлера [7, с. 48-49]) – інтерв'ю-монологів: «резюме», репрезентованого заголовком та врізом; «інтродукції», «ускладнення», «розв'язки», «оцінки» та «коди», які складають основний текст ІМ.

Заголовок ІМ реалізується синтаксичною моделлю, конститутивними рисами якої є конструкції поширеного двоскладного та складного речень: *I'm living with cancer, not dying from it* [25]; *Cancer stole my sex life but it won't get me* [15]. Вони спрямовані на таке представлення інформації, яке дає змогу читачам легко та швидко зорієнтуватися щодо основного змісту розповіді. Це уможливило функціонування заголовку як «резюме» у смисловій структурі ІМ.

Модель поширеного речення акцентує увагу на деталі, задає певний ракурс у представленні події, робить її близькою саме для жіночої аудиторії, адже деталізованість є однією з рис жіночого мовлення. Це свідчить про антропоцентричність заголовків ІМ, їхню здатність формувати власну аудиторію та впливати на неї. Наприклад, у заголовку *I used to be a heroin addict prostitute* [21] означення *heroin addict* іменника *prostitute* вказує на причину аморальної поведінки жінки, імплікуючи думку про те, що під впливом наркотику жінка схильна до такої поведінки. Атрибутивна

конструкція *heroin addict* викликає у свідомості читачів низку асоціацій, пов'язаних із реабілітаційними центрами, групами довіри, що функціонують у західному суспільстві. Це дещо пом'якшує пейоративну маркованість іменника *prostitute*, знімає можливе негативне ставлення читачок до жінки – виникає почуття жалю, співчуття, бажання допомогти, що зближує аудиторію з нею, формує довірливу, приятельську атмосферу спілкування.

Взаємозв'язок суб'єктивного та егоцентричного в потенціалі жанру реалізується у таких детермінантних особливостях його заголовків, як використання експресивної конструкції «пряма мова» та наявність займенника першої особи однини. Семантико-стилістичний аналіз засвідчив важливу роль алюзій (*I was a teenage Lolita* [20]), метафор (*I escaped uncle Saddam's clutches* [24]), слів із сильним асоціативним полем (*My eye infection turned out to be cancer* [23]), прийомів протиставлення та заперечення (*Was I a girl or a boy?* [16]; *I don't want kids – don't hate me* [19]), а також квантифікативних одиниць (*I'm a mother first, disabled second* [18]) у реалізації ідеологічного потенціалу заголовків ІМ. Вони акцентують на пріоритетах та цінностях сучасної жіночої аудиторії [4, с. 67-72]. Зміст заголовків співвідноситься з орієнтирами на приватність, внаслідок чого формується притаманна жанру невимущена атмосфера приятельського спілкування.

Наступним елементом структурної моделі текстів ІМ є вріз. Вріз – журналістський термін, покликаний позначити елемент публіцистичного тексту, який розташований відразу під заголовком, і обов'язковий для усіх матеріалів, довших за 100 рядків, оскільки коротко інформує про суть публікації [5, с. 72]. У ІМ він представлений одним-двома реченнями, які інформують про що йтиме мова у розповіді, а тому виконує подвійну роль «резюме» та «інтродукції» у смисловій структурі жанру. Функціональна спрямованість врізу зорієнтована на підтримку та доповнення змісту заголовка:

(заголовок) *I'm a survivor of maternal abuse*

(вріз) *Constance Briscoe overcame the horrors of her childhood to become one of Britain's first black female judges. Katy Regan hears her inspirational story* [17].

Наведений заголовок привертає увагу своєю подієвістю. Зустріч із жертвами різноманітних катастроф, політичних, культурних, а також сексуальних переслідувань не дивина у наш час, тоді як спілкування з жертвою материнського знуцання, та ще й у потенційно жіночій аудиторії, безумовно провокує хвилю найрізноманітніших запитань та емоцій. Конкретизуючи інформацію заголовка, вріз, однак, зберігає інтригу. Повідомлення про те, що жервою була жінка, посада й позиція якої аж ніяк не узгоджуються зі статусом жертви, підтверджує сенсаційність інформації. Аксіологічне звучання заголовка, що реалізується у використанні іменника *abuse*, підтримується врізом за рахунок наявності слова *horrors*.

Вріз інформує про комунікативну ситуацію жанру: повідомляє основну інформацію: «хто», «кому», «коли», «що» та «як». Така функціональна спрямованість врізу дає змогу йому виконувати роль «інтродукції» у структурі ІМ. Він вводить необхідну інформацію про героїню розповіді (її ім'я, прізвище, вік, іноді професію, місце проживання, імена дітей, чоловіка, тривалість шлюбу / стосунків тощо), що дає уявлення про її соціальний статус. Соціальний дейксис героїні – стать, серед-

нєостатистичнїсть способу життя, активнїсть соціальної позиції – провокує виникнення в аудиторії відчуття єдності з нею. Так формується приятельська атмосфера спілкування жанру: *Emily Borau is just 23, yet has already lost her father, Peter, 51, and her sisters, Izzy, 17, and Anna 21, all of whom took their own lives. Here, she talks to Clare Campbell about how she's found the strength to move on* [22]. Деталізованість викладу – ім'я, прізвище, вік героїні та її родичів – сприяє формуванню дружньої ситуації спілкування, адже що більше ми знаємо про людей, то ближчими вони для нас стають. Ці деталі також акцентують на реальності проблеми, її гостроті (інформація про вік вказує на те, що з цією проблемою стикаються люди різного віку).

Вріз – єдиний елемент смислової структури ІМ, де інформація подана не від першої особи. Він вводить у контекст особу автора – журналістки, яка знайома з героїнею і знає про її проблему. Вона виконує роль «посередниці» – представляє жінку читачкам журналу. Роль «посередниці» в контексті ІМ не випадкова. Логічно, що свої потаємні думки та подробиці особистого життя люди не зв'язують незнайомим, а лише тим, кому довіряють, поважають, на чию підтримку розраховують. Саме таку роль беруть на себе жіночі часописи, об'єктивізуючись у конкретній особі: *At just 28, Sarah-Jayne Taylor is one of Britain's youngest surrogate mothers. Here, she tells Cosmo why having babies for other people is the greatest gift of all* [22]; *Single mothers by choice are a hot topic for debate. Arnelle Kendall, 44, tells Shona Sibary why she decided to have her daughter, Shaelah, on her own* [17]. Скорочена розмовна форма назви журналу *Cosmopolitan* – *Cosmo*, ім'я та прізвище журналістки – *Shona Sibary*, яка репрезентує видання *Woman & Home*, вказують на те, що жіночі журнали беруть на себе роль «приятельок», які завжди готові вислухати та допомогти. Використання у врізі дієслова чи іменника, які називають мовленнєву дію як таку, що виключає домінування тієї чи іншої сторони у спілкуванні (наприклад, *tell, talk, reveal, relive*), підкреслює рівноправні статусні позиції комунікантів у ситуації жанру. Використання прислівників *here* або *now*, дієслів мовлення *to tell, to reveal, to relive*, вжитих у третій особі однини теперішнього часу, зближує адресата та адресанта у часі. Ці лексичні одиниці вказують на те, що комунікативний акт має місце тут і зараз. Це привертає увагу, залучає до спілкування.

Отже, функціональна спрямованість врізу зорієнтована на підтримку та доповнення прагматики заголовка, що реалізується в особливостях його структурно-семантичної організації. Деталізованість його викладу, введення інформації про особу автора та використання особових займенників множини слугують формуванню симетричних відносин між адресатом та адресантом. Автоцентричність врізу зумовлено його насиченістю емотивно-оцінною лексикою, експресивністю синтаксичних конструкцій та викладом від третьої особи, судження та оцінка якої мають важливе значення для читачок жіночих журналів.

У дослідженні прагматики функціонально-зумовлених семантичних особливостей текстових блоків основного тексту ІМ фокусуємо увагу на зв'язках та відношеннях речень (див. детальніше А. Мамалига [6], О. Реферовська [8]), завдяки яким формується смислова цілісність кожного блоку. Текстовий блок «інтродукція» передбачає таку характеристику місця, часу, обставин та головних дійових осіб, яка відображає інтереси, акцентує на спільному досвіді й цінностях жінки – суб'єкта

розповіді, та аудиторії жіночих журналів. Синтаксична організація «інтродукції» спрямована на пояснення, розширення, коментування інформації основних речень цього блоку, що надає йому інформаційної насиченості: Основне речення *I'd had a miserable few years since my father died of cancer in September 2000.* Коментування *My mum and I had nursed him at our home in Penarth, near Cardiff, for 13 months. I'd given up my job as a makeup artist to go back to University and do a psychology degree, which left me short of money. I was also single and all my friends were getting married and starting families. I felt lonely at a different place in my life to everyone around me* [17].

Основне речення повідомляє про те, що жінка дає негативну оцінку певному періоду свого життя, а наступні речення, через сукупність своїх смислів, аргументують цю оцінку. Незважаючи на різноплановість обставин, про які йдеться у кожному окремому реченні, вони пов'язані тісним паралельним та тематичним зв'язком. Деталізованість викладу, повторення сполучника *and*, прийом протиставлення *to be single – to be married* сприяють накопиченню інформації про героїню, а спільний досвід, на який орієнтовано цю інформацію, сприяє виникненню у читачів ідентичних чи подібних до тих, що відчуває героїня, емоцій. Таке залучення до емоційної співучасті стає важливою передумовою для адекватної оцінки усіх наступних дій цієї жінки.

«Ускладнення» дає характеристику основних конфліктних подій та стосунків, що розкривають головну проблематику текстів ІМ, з експліцитною драматичною тональністю. Синтаксична побудова цього текстового блоку характеризується відношеннями інтелектуально-емоційного реагування і передбачає радше акцентуацію, аніж презентацію інформації: Основне речення *By the time I got home, I was a mess.* Інтел.-емол. супровід *To have your gender questioned is barbaric. There's no worse insult for a woman than to be told that the nation thinks she's a man* [17].

Основне речення вказує на емоційний стан збентеження та шоку у героїні, а наступні аргументують його. Інфінітивна форма підмета *to have*, експресивність та експліцитність аксіологічного потенціалу порівняльної конструкції *no worse than* відображає емоційну основу аргументації. Присвійний займенник *your* та неозначений артикль перед іменником *woman* характеризують ситуацію як таку, в якій може опинитися будь-яка жінка, що слугує залученню читачів до емоційної співучасті. Паралельний зв'язок цих речень стосовно основного реалізується у пейоративному забарвленні слів *insult, barbaric*, яке співвідноситься з іменником *mess*, інтенсифікуючи його негативно-оцінний ореол. Так моделюється ситуація «охоплення емоціями» з метою переконання, реалізуючи аргументативний потенціал цього блоку. Безпосереднє переживання, характер та сила емоцій, які відчуває жінка – суб'єкт розповіді, передаються аудиторії і стають чи не єдиним, проте достатнім аргументом для винесення оцінного судження.

Функціональна спрямованість текстового блоку «розв'язку» ґрунтується на його тісному зв'язку з попередніми блоками, що маніфестується кризь різноманітні засоби тематичного зв'язку. Синтаксична конструкція цього текстового блоку спрямована на введення інформації про міркування, асоціації, почуття жінки – суб'єкта розповіді, стосовно розв'язання проблеми: Основне речення *After about three months, I decided it was time to pull myself together.* Розширення *I wouldn't let this beat me. So, one*

night, I opened a bottle of wine with my mum and considered my options. I decided I could either emigrate, or get myself looking fabulous and show the nation the real Lisa that was hidden inside [17].

Часова постпозиція подій, викладених у поданому фрагменті цього текстового блоку стосовно попередніх реалізується у фразі *after about three months*. Це орієнтує щодо періоду часу, який минув від конфліктної ситуації, а позиція цієї фрази на початку речення наголошує, що саме наслідки проблеми спонукають жінку до її вирішення. Тематичний зв'язок «розв'язки» з «ускладненням» реалізується у наявності займенника *this*. Складання інформації в один смисл здійснюється через односпрямованість предикативних конструкцій, виражених дієсловами розумової діяльності *to consider, to decide*, що вказує на раціональний підхід до вирішення проблеми.

Текстовий блок «оцінка» несе інформацію про думки та почуття героїні ІМ стосовно викладеної у попередніх блоках ситуації. Важливою особливістю його мовної організації є поєднання часових категорій теперішнього та минулого та приєднувальні конструкції, які, підтверджуючи повідомлення основного речення, зміщують акцент із суб'єктивного на об'єктивне у формуванні оцінної спрямованості висловлювань: Основне речення *It wasn't easy, but gradually I took control and, six years on, I'm winning*. Аргументування *I do some work for Welsh radio. I feel like I've turned my life around* [16]. Аксиологічний потенціал «оцінки» спрямовано на маніфестацію активної позиції жінки у сучасному суспільстві, що конструює її образ як сильної, цілеспрямованої, спроможної з'ясувати проблеми особистості.

Текстовий блок «кода» – останній елемент смислової структури ІМ – надає розповіді логічної завершеності й відіграє важливу роль у інтерпретації викладеної інформації. Особливістю його структурно-семантичної організації є використання особових, неозначених, означальних займенників, інфінітивних конструкцій у ролі підмета, викладу інформації у Present Indefinite: *You never know what's round the corner – a reminder for us all to enjoy everyday to the full* [23]; *I hope that by talking about the emotional aftermath of suicide, I can help others find a different path out of their desperation* [19], спрямованих акцентувати загальний характер представленої ситуації. Прагматика блоку реалізується крізь його паралельний зв'язок із заголовком, що сприяє цілісності текстів ІМ.

Отже, композиційно-структурний рівень інтерв'ю-монологу будується відповідно до чіткої моделі, з цілком незначними змінами у структурі тексту, зумовленими існуванням вторинного адресанта у його комунікативно-когнітивному просторі. Характерною особливістю цієї моделі є наявність експліцитно ідентифікованих текстових блоків. У межах кожного текстового блоку речення функціонують як елементарні іллокутивні елементи, спрямовані на вираження мотивів, інтенцій, ментальних та емоційних актів мовця, під впливом яких в аудиторії формується належне розуміння та оцінка ситуації. Наявність усіх зазначених блоків, їхня одноманітність, повторення та чітка послідовність вказують на високу передбачуваність структури текстів ІМ, яка діє як маніпулятивний механізм, спрямований на формування в аудиторії певних очікувань, навіювання виразного комунікативного смислу: демонструвати образ сучасної жінки – стиль її життя, моральні орієнтири, бажані

форми соціальних взаємовідносин. Завдяки цьому відбувається кристалізація та корекція світогляду аудиторії.

З огляду на проведені дослідження та його результати, перспективними видаються дослідження структурно-семантичних та прагматичних особливостей текстів інших жанрів, реклами сучасних жіночих журналів, питання їхніх комунікативних стратегій.

Література

1. *Альперина С. И.* Адаптация женских иностранных изданий к российскому медиарынку (на примере журналов «Космополитэн» и «Эль») : автореф. дисс. на соискание ученой степени канд. филол. наук : спец. 10.01.10 «Журналистика» / С. И. Альперина. – М., 2003. – 24 с.

2. *Бацевич Ф. С.* Лінгвістична генологія : проблеми і перспективи / Ф. С. Бацевич. – Львів : ПАІС, 2005. – 263 с.

3. *Демченко В. Д.* Феномен жіночого глянцевого часопису: особливості читачього сприйняття / В. Д. Демченко // Наукові записки Інституту журналістики. – 2002. – № 8. – С. 9–13.

4. *Крижанівська Г. Т.* Комунікативно-прагматичні та семантико-стилістичні особливості медіа-жанру «інтерв'ю-монолог» (на матеріалі сучасних англійських жіночих журналів) : дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : 10.02.04 «Германські мови» / Г. Т. Крижанівська. – Львів, 2011. – 212 с.

5. Гід журналіста : збірка навчальних матеріалів, складених за французькою методикою вдосконалення працівників ЗМІ / [упоряд. й адапт. А. Лазарева]. – К. : КНУ ім. Т. Шевченка, 1998. – 96 с.

6. *Мамалыга А. И.* Структура газетного текста / А. И. Мамалыга. – К. : КНЛУ, 1983. – 130 с.

7. *Мецлер А. А.* Прагматика коммуникативных единиц / А. А. Мецлер. – Кишинев : Штиинца, 1990. – 102 с.

8. *Реферовская Е. А.* Лингвистические исследования структуры текста / Е. А. Реферовская. – М. : Наука, 1983. – 213 с.

9. *Шмелева Т. В.* Модель речевого жанра / Т. В. Шмелева // Жанры речи. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 1997. – С. 88–99.

10. *Яхонтова Т. В.* Лінгвістична генологія наукової комунікації. – Львів : Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – 420 с.

11. *Caldas-Coulthard C.* 'Women who pay for sex and enjoy it': Transgression versus morality in women's magazines / Carmen Rosa Caldas-Coulthard // Text and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis / [eds. C. Caldas-Coulthard, M. Coulthard]. – N. Y. : Routledge, 1996. – P. 250 – 270.

12. *Labov W.* Narrative Analysis: Oral Versions of Personal Experience / William Labov, Joshua Waletzky // Essays on the Verbal and Visual Arts / [ed. J. Helm]. – Seattle : University of Washington Press, 1967. – P. 12 – 44.

13. *Swales J.* Genre Analysis: English in Academic and Research Settings / John Swales. – Cambridge : Cambridge University Press, 1990. – 260 p.

14. *Teso-Craviotto del M.* Words that matter: Lexical choice and gender ideologies in

women's magazines / Marisol del-Teso-Craviotto // Journal of Pragmatics. – 2006. – Vol. 38. – Iss. 11. – P. 2003 – 2021.

15.

Джерела ілюстративного матеріалу

16. Cosmopolitan. – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – December. – 320 p.
17. Cosmopolitan. – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – February. – 330 p.
18. Cosmopolitan. – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – October. – 345 p.
19. Marie Claire – L. : National Magazine Co. Ltd., 2008. – July. – 290 p.
20. Marie Claire – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – January. – 340 p.
21. Marie Claire – L. : National Magazine Co. Ltd., 2010. – June. – 330 p.
22. Marie Claire – L. : National Magazine Co. Ltd., 2010. – July – 342 p.
23. Marie Claire – L. : National Magazine Co. Ltd., 2010. – September. – 338 p.
24. SHE – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – February. – 260 p.
25. Woman & Home – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – May. – 248 p.
26. Woman & Home – L. : National Magazine Co. Ltd., 2009. – October. – 280 p.

Kryzhaniv'ska H. T. Structure, semantics and pragmatics of interview-monologue genre (based on modern English women's magazines)

The article investigates the structural model of interview-monologue genre and its role in maintaining the communicative and pragmatic goal of the genre. The attention is drawn to structural, semantic and pragmatic features of its text blocks.

Key words: interview-monologue, genre, text, structure, text block, communicative and pragmatic goal.

Крыжанивская Г. Т. Структура, семантика и прагматика текстов жанра «интервью-монолог» (на материале современных англоязычных женских журналов)

В статье анализируется структурная модель интервью-монологов и ее роль в реализации его коммуникативно-прагматической установки. Исследуются структурно-семантические и прагматические особенности текстовых блоков этого жанра.

Ключевые слова: интервью-монолог, жанр, текст, структура, текстовый блок, коммуникативно-прагматическая установка.